

nemzetközi kitekintés•

Sárközy Szabolcs

A NÉMET ÉS AZ OSZTRÁK TÁRSASÁGI JOG ALAKULÁSA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KFT. SZABÁLYOZÁSÁRA

A Kft. a legkisebb megalkotott kereskedelmi társasági jogi forma, amely a német jog tipikus terméke a XIX. sz. végén s amely jelentős karriert futott be a kontinentális Európában. A német Kft. intézmény fejlődéstörténetét igyekszik végigkövetni a tanulmány, különös tekintettel arra, hogy a 2008-as reform létrehozta a csekély tőkével rendelkező vállalkozói társaságot is. A tanulmány utolsó része azt a folyamatot kíséri végig, ahogy Ausztriában a hagyományos kereskedelmi törvénykönyvet vállalati törvénnyé változtattak a 2000-es évek legelején.

• • • • •

I. A NÉMET JOG FEJLEMÉNYEI – ÁTFOGÓ KFT.-REFORM

1. Közismert, hogy a német társasági jog – egyébként szoros kölcsönhatásban a jogi személy fogalmának elméleti megalapozásával, illetve az ún. *vállalati jog kifejlesztésével* – elméletileg, dogmatikailag igen megalapozott. A német jog a *társaság* fogalmát igen kiterjesztve használja, tehát beleérti ebbe a nem kereskedelmi társaságokat (polgári jogi társaság, egyesület, egyesülés), illetve az olyan régies alakzatokat is, mint mondjuk a *Reederei*, azaz a hajózási közösség.¹ A nagy társasági jogi monográfiák, tankönyvek, kommentárok részletekbe menő finomsággal kidolgozták a társasági formák *numerus claususából* kiindulva az egyes társasági formák alapsajátosságait.² Alapvető megkülönböztetés a személyegyesülés–tőketársaság, a jogi személy–nem jogi személy elkülönítés. Ez a társasági jog továbbá, szemben az angol–amerikaival, a tőkepiac

1 A társaság fogalmának tág értelmezését l. SZIKORA Veronika: A társaság fogalomköre a német jogban – rövid magyar vonatkozásban. In: Ünnepi tanulmányok Sárközy Tamás 70. születésnapjára (szerk.: NÓTÁRI Tamás). Szeged, Lectum Kiadó, 2010, 411–424.

2 Alapvető társasági jogi tankönyvek: G. HUECK: Gesellschaftsrecht. München, Verlag C. H. Beck, 1991, K. SCHMIDT: Gesellschaftsrecht. Köln, Heymann, 2002, H. WIEDEMANN: Gesellschaftsrecht. München, Verlag C. H. Beck, 2002, F. KÜBLER: Gesellschaftsrecht. Heidelberg, C. F. Müller, 2006, T. RAISER: Recht der Kapitalgesellschaften. München, Verlag Franz Vahlen, 2006

jogától viszonylag különülten fejlődött ki, sokkal erősebben kötődött a polgári jog személyi, illetve szerződéses részéhez, mint mondjuk az értékpapírhoz.

És ebbe az igen cizellált társasági jogba robbant be 1892-ben a korlátolt felelősségű társaság mint – Marcus Lutter szerint – a német jogtudomány egyik legkedvesebb szellemi gyermeke és nemsokára egyik legsikeresebb exportcikke,³ amely Európán kívül szinte azonnal szabályozást nyert Dél-Amerikában, illetve Afrikában és a Távol-Keleten, lényegében mindenütt, ahol nem az angol–amerikai jogfelfogás uralkodik.⁴

2. A német társasági jog felépítése a következő:

a) A polgári jogi társaság és az egyesület a *Bürgerliches Gesetzbuch*-ban kerül szabályozásra. A német pjt.-nek *Gesamthand*, azaz közös vagyonnal rendelkező változatai, különösen ha a társaság közös név alatt tevékenykedik, közel kerültek a jogképességhez, bár természetesen nem jogi személyek.⁵ Az egyesületnek van nem bejegyzett, azaz nem jogi személy változata is, illetve a német jog ismer gazdasági célú egyesületet, amely igen közel kerül a kereskedelmi társaságokhoz, elsősorban természetesen a korlátolt felelősségű társasághoz is.⁶

b) A közkereseti, a betéti és a csendes társaság, azaz a német jogban a jogi személyiség nélküli kereskedelmi társaságokat az 1897. évi *Handelsgesetzbuch*-ban szabályozták. A német jog tehát a kereskedelmi társaságokat szétbontja, a tőketársaságokat – egyenként – külön törvényben szabályozza. A német irodalom a tőketársaságokat úgy határolja körül, hogy törvényben meghatározott saját tőkével (*Eigenkapital*) kell rendelkezniük, szervezetenként testületi felépítéssel és jogi személyek, emellett vállalati jellegüknek fogva bizonyos nagyság felett munkavállalói participáció (*Mitbestimmung*) alá esnek.⁷ Az egyes tőketársaságok külön törvényben szabályozottak: az eredeti, XIX. századbeli *részvénytársasági* törvényt 1965-ben váltotta fel új jogszabály (egyébként épp a munkavállalók társaságirányításában való részvétele, az ún. *Mitbestimmung* általánosítására törekvés kapcsán), az 1892-es GmbH, azaz *kft.-törvény*, továbbá a részvénytársasági törvényben szabályozott betéti részvénytársaság, illetve a kft.-törvényben szabályozott korlátolt felelősségű társaság beltaggal rendelkező betéti társaság (GmbH & Co. KG).

c) A szövetkezet a német jogban nem kereskedelmi társaság, mint a magyar 1875-ös kereskedelmi törvénykönyvben, hanem *sui generis* forma, amely egyes formáiban a tőketársaság-

3 M. LUTTER: Die Entwicklung der GmbH in Europa und in der Welt. In: Festschrift 100 Jahre GmbH-Gesetz (szerk.: M. LUTTER–P. ULMER–W. ZÖLLNER). Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt, 1992, 50–51.

4 P. HOMMELHOFF: Die deutsche GmbH im System der Kapitalgesellschaften. In: Das System der Kapitalgesellschaften im Umbruch – ein internationaler Vergleich (szerk.: G. H. ROTH). Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt, 1990, 55.

5 A Gesamthandról I. W. FLUME: Gesellschaftsrecht und Gesamthand. ZHR. 1983. 177., P. ULMER: Die Gesamthandsgesellschaft – ein noch immer unbekanntes Wesen? AcP, 1988. 133., G. HOLSTEIN: Der Name der BGB-Gesellschaft. Münster, Westfälischen Wilhelms-Universität zu Münster, 1968. A magyar jogban I. ANTAL Gábor elemzését: A polgári jogi társaság alapkérdései a német és a magyar jogban. Magyar Jog, 1998/2. sz., 93–98.

6 U. HÜFFNER: Verein und Gesellschaft. München, 1977. W. J. HABSCHIED: Der nicht rechtsfähige Verein zwischen juristischer Person und Gesellschaft. AcP. 1956, 375–418.

7 L. H. HIRTE bevezetőjét az Aktiengesetz GmbH-Gesetz Kommentár előszavában. München, Verlag C. H. Beck, 2012, 10–12.

hoz, más formáiban az egyesületekhez áll közelebb. A szövetkezet külön törvényben, a 2006. évi X. törvényben szabályozott jogi személy.⁸

3. A korlátolt felelősségű társaság vonatkozásában induljunk ki az 1892-es kft.-törvényből, hiszen az – kisebb módosításaival – egészen az 1980-as évekig minta volt a többi ország társasági szabályozása számára, beleértve különösen az osztrák és a magyar szabályozást. A kft.-törvény első igazán érdeminek mondható módosítása 1982-ben következett be. Ugyanakkor tény, hogy napjainkig a törvényen végrehajtott módosítások száma eléri a negyvenet. A kft.-törvény elfogadásának, azaz a kft. német jogba való bevezetésének alapoka az 1884. évi részvénytársasági szigorítás volt; valami egyszerűbb formát kellett találni a kis- és középvállalatok számára.

A kft.-törvény eredetileg nyolcvanöt paragrafusból állt, bár ehhez hozzáteendő, hogy számos, a kft. civiljogi lényegéhez nem tartozó rendelkezést is tartalmazott, például büntető rendelkezéseket, a csőd- és felszámolási eljárásra vonatkozó szabályokat. A törvény hat fejezetből áll: megalakulás, a társaság és tagjai közötti jogviszonyok, képviselő és ügyvezetés, a társasági szerződés módosítása, a társaság megszűnése, végül záró rendelkezések. (A törvény egyébként csak 1898-ban lépett hatályba.)

A törvény érdekessége, hogy nem tartalmazza a korlátolt felelősségű társaság definícióját, talán éppen a megelőző elméleti küzdelmek miatt. Az 1–12. §-ból lehet összeállítani a kft. alaptulajdonságait. Ezek a törvény sorrendjében a következők:

a korlátolt felelősségű társaság egy vagy több személy által, bármilyen törvényben nem tiltott célra alapítható. A német törvény tehát eleve megengedte a más országokban csak nehezen engedélyezett egyszemélyes társaságot, valamint azt, hogy nonprofit célt szolgáló társaságok jöjjenek létre. Sok más országgal szemben a német kft.-törvény sosem tartalmazta a taglétszám korlátozását, szemben mondjuk a később bevezetett kis részvénytársasággal, amelyeknél az 1994-es törvény a részvényesek számát ötben maximálta. A korlátolt felelősségű társaság határozott és határozatlan időre egyaránt létrejöhét. A társasági szerződést közjegyzői közokiratba kell foglalni, és a 3. § meghatározta a korlátolt felelősségű társaságot létrehozó szerződés kötelező tartalmi kellékeit, így többek között a taglistát, az esetleges fióktelepet stb.

A korlátolt felelősségű társaság cégnévvel rendelkező jogi személynél a cégnévben a korlátolt felelősségre kifejezetten utalni kell. A 13. § szerint a korlátolt felelősségű társaság kereskedelmi társaság, és kötelezettségeiért a hitelezőknek csak a társasági vagyont erejéig felel. A „csak” kifejezés utal arra, amit a törvény kifejezetten nem mond ki, hogy a tagok a társaság tartozásaiért nem felelnek.

A társasági szerződésnek tartalmaznia kell a társaság törzstőkéjét és a tagok törzsbetéteinek mértékét. Egy tagnak egy törzsbetéte van. Természetesen az idők folyamán a törzstőke és a törzsbetét törvényi minimuma sokszor változott – általában az emelés irányában. A nyolc-

8 J. LANG–L. WEIDMÜLLER: Kommentar zum Genossenschaftsgesetz. Berlin, 1989 (bevezetés) és B. GRÜNEWALD: Genossenschaftsrecht. Tübingen, 2002

vanás évek végén a törzstőke minimum ötvenezer nyugatnémet márka, a törzsbetét minimum ötszáz nyugatnémet márka volt. A törzsbetétek összege teszi ki a törzstőkét.

A törzsbetét-szolgáltatás apportszolgáltatásból is állhat. Az apportot (*Sacheinlagét*) tartalmilag a törvény nem határozta meg, de a társasági szerződéshez „*apportszolgáltatási*” jelentést kell fűzni, amely az apport alkalmassága és értékelése szempontjából lényeges körülményeket tartalmazza. Az apportot alapításkor teljesen be kell szolgáltatni, pénzben a törzsbetéteknek csak egynegyedét. A törvény szigorú felelősségi szabályokat állapít meg az apport alulértékelésére, így büntetőjogi szabályokat is.

A társaságnak egy vagy több ügyvezetővel kell rendelkeznie, tag és nem tag is lehet ügyvezető. Az ügyvezetővel szemben az 5. § személyi követelményeket fogalmaz meg (pl. a büntetett előélet és a foglalkozástól való eltiltás hiánya stb.).

A korlátolt felelősségű társaság regisztrált társaság, a székhelye szerinti bíróság jegyzi be. A törvény megállapítja, hogy az alapítóknak milyen okiratokat kell kötelezően a társasági szerződéshez csatolva benyújtaniuk. Ha a társasági szerződés, illetve mellékletei nem felelnek meg a törvényes kellékeknek, a bíróság a bejegyzést megtagadja. A kft.-törvény eredetileg kifejezetten *előtársaságot nem ismert*, sőt a 11. § kimondja, hogy a cégbejegyzés előtt a kft. „*mint ilyen*” nem létezik. Ugyanakkor nem is tiltja a bejegyzés előtti működést, ez esetben az eljáró tagok a kötelezettségekért korlátlanul és egyetemlegesen felelnek.

A tagok értékpapírba nem foglalható üzletrésszel rendelkeznek, amely üzletrész a törzsbetéthez igazodik. A tagnak induláskor csak egy üzletrésze van, de további üzletrészeket szereshet, amelyek megtartják önállóságukat (15. §). A tag üzletrésze átruházható és örökölhető. A törvény nem állapított meg az üzletrész átruházásánál elővásárlási jogot a többi tag számára, hanem kimondja, hogy az átruházást a társasági szerződésben feltételekhez, így a társaság bejegyzéséhez lehet kötni; a társaság beleegyezése taggyűlési határozatot igényel (15. §). Az üzletrész-átruházási szerződést is közjegyzői közokirathoz köti a törvény. Az új tagot egyaránt be kell jegyezni cégjegyzékbe és a tagjegyzékbe is. Az üzletrész részben is átruházható, de csak a társaság engedélyével. Az átruházás és az öröklés esetét kivéve az üzletrésze nem osztható fel, de egy üzletrésznek több tulajdonosa is lehet. A társasággal szemben a tagváltozás akkor válik hatályossá, amikor bejegyzik a cégjegyzékbe.

Ha a társasági tag törzsbetétjét a szerződés szerinti határidőre nem fizeti be (póthatáridő és késedelmi kamatfizetés ellenére sem), úgy kizárják a társaságból. (A törvényben más kizárási esetek kifejezetten nem szerepelnek.) A be nem fizetésnek meglehetősen drasztikus következménye van (*Kadizierung*): a 21. § értelmében a mulasztó tag üzletrésze, beleértve az esetleges részfizetést is „*elveszítettnek nyilvánítandó*”.

A tagok a szerződés alapján a törzsbetét összegén túl pótbefizetésről is határozhatnak. A pótbefizetés főszabályként a törzsbetétek arányában történik (26. §). A pótbefizetési kötelezettség a társasági szerződésben kizárható, korlátozható és maximalizálható. Ha a tag a szerződés szerű pótbefizetést nem teljesíti, köteles üzletrészt a „*társaság rendelkezésére bocsátani*”. Ez gyakorlatilag ugyancsak a társaságból való kizárást jelent, mivel ez esetben a társaság az üzletrészt nyilvános árverésen eladja.

A társaság a törzstőkéből a tagok részére visszafizetést a törvényben meghatározott kivételes eseteket leszámítva nem teljesíthet, de a tagoknak joguk van az éves mérleg szerinti „*tisz-*

ta nyereségre” (29–30. §). A tiltott visszafizetést a törvény igen részletesen szankcionálja. (A 32. § rendelkezik a tagi kölcsönről is.)

Érdekes módon már a múlt századbeli törvény is lehetővé tette a társaság számára, hogy meghatározott körülmények között megszerezze saját üzletrészt (33. §).

A társasági szerződést a taggyűlés háromnegyedes többséggel módosíthatja, de a tagok kötelezettségeinek növeléséhez egyhangúlagosság kell, azaz az érintett tagnak ebbe bele kell egyeznie. A módosítást közjegyzői közokiratba kell foglalni, és bírósági bejegyzéssel lesz hatályos (53. §). A törvény a módosítás speciális eseteként kezeli a törzstőkeemelését, illetve a törzstőke-leszállítást. A törzstőke-leszállításnál eleve megjelent a nyilvánosság követelménye, a hitelezők megfelelő értesítése és részükre biztosíték nyújtása – általában a tőkeleszállítás szabályozása Európában Németországban mondható talán a legszigorúbbnak.

A társaság törvényes képviselői az ügyvezetők, az írásbeli képviselet cégjegyzés útján történik (35. §). A vezető tisztségviselők képviseleti jogkörét a társasági szerződés, illetve a taggyűlés korlátozhatja. Az ügyvezetés kötelezettsége az éves mérleg elkészítése, a kereskedelmi törvénykönyvben foglalt szabályok szerint a következő év első negyedévének végéig. Ügyvezető tag és nem tag egyaránt lehet, ha több ügyvezető van, hatáskörmegosztásokról a társasági szerződésben kell rendelkezni. Az ügyvezetőknek a társaság ügyeiben a „*rendes kereskedő gondosságával*” kell eljárniuk, és e kötelezettségük megszegéséért egyetemlegesen felelnek (43. §). A törvény ismeri a helyettes ügyvezető fogalmát is.

A társaság határozatait általában egyszerű többséggel a taggyűlésen hozza (47. §). A szabályozás érdekessége, hogy a taggyűlésről a törvény csak az ügyvezetés után rendelkezik. A német törvény már akkor ismerte az ülés tartása nélküli írásban való szavazást is.

A kisebbségvédelem csirája is megtalálható: a törzstőke egytizedét képviselő tagok rendkívüli közgyűlés tartását igényelhetik (50. §). Az ügyvezetők általános jellegű információadási kötelezettségét is kimondja a törvény.

Felügyelőbizottság felállítását több esetben kötelezően előírja a törvény (magas törzstőke esetén stb.), egyébként általában fakultatív (52. §).

A kft. megszűnik a tagok háromnegyedes többségű taggyűlési határozatával, valamint ha a bíróság felosztatja, továbbá fizetéképtelenség esetén csődeljárás eredményekénti felszámolással. A felszámolási eljárást a törvény részletesen szabályozza (63–74. §).

A bíróságtól keresettel lehet kérni a társaság semmissé nyilvánítását, ha a társasági szerződés törvénybe ütközik. Ilyen keresetet a tag, az ügyvezető és a felügyelőbizottsági tag nyújthat be (75. §). A bírósági megszüntetés másik formája a társasági cél ellehetetlenülése, úgy a társasággal szemben felosztatási keresetet lehet benyújtani (61. §). A törvényellenesen működő társaságot azonban az illetékes közigazgatási hatóság is feloszlathatja (62. §).

A német kft.-törvény általános jellemzéseként talán azt mondhatjuk, hogy megnyilvánul benne a személyegyesítő kis tőketársaság minden belső ellentmondása, például a tagok döntési autonómiájának biztosítására törekvés ütközik a korlátolt felelősségből adódó hitelezői kockázatviseléssel, a szerződéses jelleg a testületi szervezeti felépítéssel, a szervezeti stabilitás az üzletrész feletti tagi szabad rendelkezéssel. Lutter szerint a korlátolt felelősségű társaság

egész történetén végigvonul a „*tradicionális*” finanszírozási gyöngeség⁹ – no de, miért kelle-ne egy kisvállalkozási formánál nagyobb tőkeellátottság? A vállalkozók, a tagok oldaláról a szabályozást egyszerűsíteni, deregulálni kell, az adminisztratív akadályok elhárítása viszont csökkentheti a hitelezővédelmet, tehát deregulációs veszély is van. Másik oldalról a korlá-tolt felelősségű társaságnál nagy a hitelezőmegkárosítási, visszaélési veszély, a csődveszély, a hitelezői biztonságot is növelni szükséges. A kft.-törvény különböző módosításai hol egyik, hol a másik szempontnak adnak elsőbbséget.

Megjegyezzük, hogy a német jog önálló intézménye a harmincas évektől az *Umwandlung*, azaz az *átalakulás*, amelynek legutóbbi szabályozása az 1994. évi törvényben történt. A né-met jogban az átalakulást tág értelemben használják, nevezetesen a társasági formaváltás mellett idetartozik az összeolvadás (beolvadás), szétválás, a vagyonátruházás is. Érdekes módon a szűkebb értelemben vett átalakulást (társasági formaváltás) e törvény utolsó ér-demi fejezetében található. Az *Umwandlungsgesetz* általános szabályok mellett ezt az említett négy átalakulási alakzatot úgy tárgyalja, hogy először általános szabályokat állapít meg, majd az egyes társasági formákra speciális rendelkezéseket mond ki. A korlátolt felelősségű társa-ság más személyegyesítő kereskedelmi társasággá, részvénytársasággá és szövetkezetté is át-alakulhat (kft.-törvény, 226. §). Nincs kizárva az sem, hogy egy polgári jogi társaság alakul-jon át egyetemes jogutódlással korlátolt felelősségű társasággá (226–304. §).

4. A korlátolt felelősségű társaság ilyen előzmények után került a XX. század végén a tár-sasági formák versenyébe, az amerikai tőkepiac nyomása alá, az unión belül pedig – mint azt láttuk – az angol *limited companyval* való konkurenciába. A dereguláció és a hitelezővé-delem egymással ütköző szempontjait próbálta feloldani kft.-reformról szóló 2008-as tör-vény, a korlátolt felelősségű társaság modernizálásáról és egyben a visszaélések leküzdésé-ről is rendelkezve.

Mielőtt rátérnék e törvény vizsgálatára, röviden kitérnék az e törvényt megelőző fejlemé-nyekre, részben a német társasági jog egésze, részben az uniós jogfejlődés oldaláról, mert ezek az előzmények befolyásolták a 2008-as német kft.-reformot.

A német reformtörekvések először a részvénytársaságokra koncentráltak. A részvénytár-sasági reform az 1994-es „*kis részvénytársaság*” létrehozására irányuló törekvessel indult, e törvény lényegében az 1965-ös részvénytársasági törvény mellett született, de különösebb gyakorlati sikert nem aratott. A részvénytársasági törvény 1998-as módosítása viszont je-lentősen korlátozta az rt.-alapszabály társaságalkító lehetőségeit: megszüntette a szavazat-elsőbbségi részvényt és a szavazatmaximalás lehetőségét. Mintegy megelőzve a később bekö-vetkezett nagy részvénytársasági botrányokat, e törvényt módosítás szigorította a könyvvizs-gálattal és a könyvvizsgálókkal kapcsolatos szabályozást. Így a könyvvizsgálóval való szer-ződéskötést a felügyelőbizottság hatáskörébe utalta át, és korlátozta az ún. *házi könyvvizgá-latot*, tudniillik összeférhetlenségi okká nyilvánította azt, ha a könyvvizsgáló bevételeinek 30 százaléka öt év alatt ugyanazon ügyféltől származik, és a könyvvizsgáló rotálását is előír-

9 M. LUTTER: Die Entwicklung der GmbH in Europa und in der Welt. In: Festschrift 100 Jahre GmbH-Gesetz (szerk. M. LUTTER-P. ULMER-W. ZÖLLNER). Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt, 1992, 72.

ta bizonyos esetekben. A 2005-ös újabb részvénytársasági törvényt módosítás a kisebbségi jo-gok gyakorlását könnyítette meg jelentősen ezeknél a társaságoknál.

Az egyre erősödő amerikai jogi nyomással szemben a német jogalkotás igyekezett menekülőutakat találni. A hagyományos – és angol–amerikai oldalról sokat támadott (ural-mi szerződés) – szerződéses német konszernjogot szinte változatlanul fenntartják,¹⁰ de a nyilvános részvénytársaságokra nézve elismerik a *take over*t, ugyanis 2002-ben vállalatfel-vásárlási törvényt fogadnak el. Ezzel a német jogalkotás – és ennek kihatása volt a korlá-tolt felelősségű társasági szabályozásra – a korábban főszabályként alkalmazott nyilvános részvénytársaság-alapítás háttérbe szorításával elfogadta az egységes részvénytársasági intéz-mény kettéválasztását zártan és nyilvánosan működő részvénytársaságokra. A tőzsdei rész-vénytársaságoknál a hangsúly a befolyásszerzésre került, és a piaci külső kontroll érvényesült a hagyományos belső felügyelőbizottsági kontroll helyett. A *corporate governance* alapelve-it is el kellett ismernie, de ezt a német jogalkotó nem az rt.-törvénybe illesztette be, hanem a nyilvános tőzsdei részvénytársaságokra nézve az ún. *felelős vállalatirányításról* erkölcsi jel-legű *Corporate Governance Kodexet* alkotott 2010-ben, amely az angol szabályozás mintájá-ra ún. *soft law-t* vezetett be a német jogban is (l. az angol 1992-es Adrien Cadbury jelszavát: *comply or explain* – teljesítsd az ajánlást, vagy eltéréseidet magyarázd meg). Ez a rövid – hét-szakaszos – ajánlás egyértelműen nem vonatkozik a korlátolt felelősségű társaságra.

Anglia bekerült az unióba, és ezáltal az angol–amerikai társasági jogi intézmények egyre nagyobb figyelmet kaptak a német jogirodalomban. Az angol társasági törvény 2006-os mó-dosítása az ötnél kevesebb részvényessel rendelkező zárt részvénytársaságoknál számos egy-szerűsítést vezetett be (bizonyos mértékben az elektronizáció fejlődésével is összhangban), nevezetesen például mentesítette őket bizony értékhatár felett az éves közgyűlés és a mér-leg kötelező könyvvizsgálói auditálása alól. Emellett 2000-ben Angliában a *limited company* mellett intézményesítették a *limited liability partnershipet* is, amely a kisvállalkozók számá-ra még inkább előnyös társulási változatot hozott létre. 2004-ben pedig lényegében a köz-hasznú társaságot intézményesítették a *community interest company* bevezetésével, amely társaságnál tovább könnyítették az alapítási feltételeket. Mivel pedig az unió 2005-ben el-fogadta a határon túli társasági egyesülésről szóló 10. számú irányelvet, illetve a 14. számú irányelvet a szabad székhelyáthelyezésről, az angol társasági formákat közvetlenül Németor-szágba is alkalmazni lehetett. Ilyen körülmények között a német kft.-szabályozás korsze-rűsítése egyre sürgetőbbé vált. Ezt a modernizációt egyébként az Európai Bizottság társasá-gi jogharmonizációval kapcsolatos 2003-as, ún. *cselekvési terve* is siettetete, amelyben rövid távon feladatként szerepelt az európai privát társaságról szóló rendelet létrehozása, azaz a *szupranacionális kft.* szabályozásának megalkotása.

10 A német konszernjog legjobb összefoglalását V. EMMERICH-J. SONNENSCHNEIN: Konzernrecht. (München, Verlag C. H. Beck, 1993) című munkájában találhatjuk.

5. Ilyen körülmények között került sor a 2008-as kft.-törvény módosítására, amely egyszerre próbált deregulálni is, és a hitelezővédelmet is erősíteni – a német irodalom többsége szerint felemás eredménnyel.¹¹

A legnagyobb vita a kötelező tőkeminimum körül bontakozott ki. A vállalkozók jelentős része a törzstőkeminimumot húszezer euróról legalább a felére kívánta csökkenteni. Ez nem sikerült: az ellenérvekkel szemben az alulkapitalizálódás veszélyeit, a csődvalószínűség csökkentését, a tisztességes magatartásra ösztönzést hangoztatók álláspontja, a hitelezővédelem szempontja győzött. *A viszonylag magas törzstőkeminimum az ellentétele a tagi mögöttes felelősség hiányának.* Mindennek azonban nagy ára volt, nevezetesen létrejött az *Unternehmensgesellschaft*, a *vállalkozói társaság* is (5/a §), egyesek szerint mint a korlátolt felelősségű társaság alesete, mások szerint mint egy új társasági forma.¹² Az azonban egyértelmű, hogy a „*vállalkozói társasággal*” a német jognak az angol *limited companyval*, illetve *limited partnership*vel való versenyképességét próbálták emelni.¹³

Ha egy korlátolt felelősségű társaság nem rendelkezik a törvényes minimumtörzstőkével (azaz jelenleg huszonötezer euróval), cégnevében fel kell tüntetnie, hogy „*vállalkozói társaság korlátolt felelősséggel*”. Egy ilyen társaság apporttal nem alapítható, csak pénzbeli hozzájárulás lehetséges. Az *Unternehmensgesellschaft* mérlegére a törvény speciális előírásokat tartalmaz.

Mivel a vállalkozói társaságra általában a kft.-törvény egyéb előírásai irányadóak, véleményem szerint a *vállalkozói társaság nem önálló társasági forma, hanem a korlátolt felelősségű társaság alformája.* Mivel a törvény semmilyen előírást nem tartalmaz az *Unternehmensgesellschaft* törzstőkéjére nézve, ugyanakkor törzstőkének lennie kell, és mivel a törzsbetétminimumon nem változtatott a törvény, ezért egyeurós törzstőke sem lehetséges. *Hollinderbäumer* szerintem helyesen hiányol a törvényből egy olyan megfogalmazást, amely szerint a törzstőkének a társaság céljához, tevékenységi köréhez kell igazodnia. *Hollinderbäumer* egyébként felveti e társaságoknál a kötelező biztosítás, avagy kaucióadás bevezetését is, a csődrizikó csökkentésére.¹⁴

A 2008-as kft.-reform egyéb könnyítéseket is hozott, így a 9. § bővítésével tágították az apporttal való alapítás lehetőségeit – természetesen hitelezővédelmi oldalról ez a megoldás sem problémamentes. Számos kritika ellenére a közjegyzői okiratba foglalás kötelezettsége fennmaradt, ugyanakkor a bejegyzési és a változásbejelentési eljárást olcsóbbá tették, és a benyújtandó iratok számát is csökkentették. Angol mintára továbbá a kft.-törvényt is kiegészítették egy *társasági mintaszerződéssel*, amelynek alkalmazása esetén a bejegyzési eljárás olcsóbb és gyorsabb, különösen azért, mert az elektronizáció szempontjából is privilegizált helyzetbe hozták. Megjegyzendő az is, hogy az alulkapitalizálódás, illetve más visszaélésekkel szembeni védelem a csődtörvénybe került, amely így kiegészíti a kft.-törvény előírásait.

11 J. HOLLINDERBÄUMER: Die GmbH im Wettbewerb der Rechtsformen. Frankfurt am Main, Peter Lang GmbH – Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2011, 66–126.

12 L. pl. negatívan D. JOOST: Unternehmensgesellschaft, Unterbilanz und Verlustanzeige. ZIP. 2007/48. sz. 2242–2248., A. MIRAS: Die neue Unternehmensgesellschaft. München, Verlag C. H. Beck, 2008.

13 W. NIEMEIER: Die „Mini-GmbH“ (UG) trotz Marktwende bei der Limited? ZIP. 2007/38. sz. 1794–1801.

14 J. HOLLINDERBÄUMER: Die GmbH im Wettbewerb der Rechtsformen. Frankfurt am Main, Peter Lang GmbH – Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2011, 150–173.

Összefoglalva, a német törvényhozás, illetve elmélet *kétoldalú harcot* folytat: egyfelől az angol-amerikai, másfelől a gazdasági nyomással szemben. Modernizálódni kell már technikai okok miatt is (elektronizáció), de a német tradíciókat is meg kell őrizni. Látható, hogy nincs végleges megoldás, nyitott kérdések egész sora vár válaszra. Az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai mindenesetre azt mutatják, hogy a korlátolt felelősségű társaság jelentősebb veszteségek nélkül tudja tartani vezető helyét a német társasági jogban, tehát sem a kis részvénytársaság, sem a két angol *limited*, sem a vállalkozói társaság nem szaporodik jelentősen. Érdekes növekedést mutat viszont a GmbH & Co. KG, jól mutatva, hogy a korlátolt felelősségű társaság, tartja „*kabát*”-jellegét, képes a legkülönbözőbb igények kielégítésére.

II. OSZTRÁK TÁRSASÁGI-VÁLLALKOZÓI REFORM

6. Az osztrák társasági jogi fejlődés meglehetősen hasonlít a németre, ugyanakkor vannak jellegzetes különbségek. Amíg Németországban az 1861-es *Handelsgesetzbuch* megelőzte az 1900-as *Bürgerliches Gesetzbuchot*, addig Ausztriában az 1811-es polgári törvénykönyvet (ABGB) – amely 1849 után több mint tíz évig Magyarországon is hatályos volt – a német kereskedelmi törvényhez igen hasonló 1862-es kereskedelmi törvénykönyv több mint ötven év után követte csak. Az osztrák jogfejlődés abban is hasonlít a némethez, hogy a kereskedelmi törvénykönyv néhány (egyébként 2005-ben a közkereseti- és a betéti társaságba beolvasztott) régies forma mellett lényegében csak *közkereseti*, a *betéti* és a *csendestársaságot* szabályozta, azaz a polgári törvénykönyvben szabályozott polgári jogi társaságon túlmenően kívül az ún. *személyegyesítő kereskedelmi társaságokat* tartalmazza. A tőkeegyesítő társaságokra – bizonyos kereskedelmi törvénykönyvekben szereplő, főleg számviteli jellegű általános szabályokon túl – külön törvények vonatkoznak. Így a részvénytársaságra – 1938-ban Ausztriában az 1937-es német törvényt adaptálták – az 1965-ös részvénytársasági törvény (egy évben született a némettel, de tartalmilag és felépítésében ettől meglehetősen eltérő), az 1906-os, sokszor módosított kft.-törvény,¹⁵ továbbá külön törvény szabályozta már 1873-ban a szövetkezeteket is.

Az osztrák jogban is voltak kísérletek a korlátolt felelősségű társaság intézményének modernizálására, sok kisebb módosítás történt az 1970-es évek végétől,¹⁶ de átfogó kft.-reform – a némettel ellentétben – még nem volt Ausztriában.

Az osztrák társasági jogi modernizáció eddig alapvetően a *kereskedelmi törvénykönyvet* érintette, amely korábban nagyon-nagyon németes volt, már a történeti fejlődése okán is. Ennek a formális része, hogy a *Handelsgesetzbuchot* átnevezték *Unternehmensgesetzbuchhá* 2005-ben, azaz *vállalati törvényé*. (A magyar irodalomban ezt a törvényt vállalkozói törvénynek nevezik, de szerintem a helyes fordítás „*vállalati törvény*” – *Unternehmen*, és nem *Unternehmung* –, már csak a korábbi vállalati jogi irodalom okán is.) A vállalati törvény

15 Az 1906-os törvény eredeti kommentárját l. K. STERLJTÖL. Wien, 1090.

16 L. pl. G. H. ROTH (szerk.): Die Zukunft der GmbH vor dem Hintergrund der deutschen und österreichischen Novellen vom 1. 1. 1981. Wien, Orac, 1983 vagy J. REICH-ROHRWIG: Das österreichische GmbH-Recht in systematischer Darstellung. Wien, Manz Verlag, 1983

2007. január 1-jén lépett hatályba, és gyakorlatilag megőrizte a korábbi kereskedelmi törvénykönyv felépítését: általános rendelkezések, cégnyilvántartás (1–58. §), különböző személyegyesítő társasági formák (105–188. §), mérlegkészítés, számviteli szabályok (189–283. §), vállalkozásnál tipikus kereskedelmi ügyletek (343–454. §), tengeri kereskedelem (474–905. §). A vállalati törvény a *cégjogot* alapvetően újraszabályozza, emellett több mint harminc törvényt módosított, így részleges módosításra került a részvénytársasági, a korlátolt felelősségű társasági és a szövetkezeti törvény is.

A vállalati törvénnyé átfogalmazott kereskedelmi törvénykönyv központi kategóriája a *vállalkozó*. A vállalkozó elsősorban az, aki vállalkozási tevékenységet folytat (érdekes módon az UGG a vállalkozási tevékenység definiálásánál 1. §-ában átutal a fogyasztóvédelmi törvényre), de automatikusan jogi formájánál fogva, illetve a cégjegyzékbe való bejegyzésénél fogva is lehet valaki vállalkozó. A vállalkozó saját szervezetében tartósan önálló gazdálkodási tevékenységet folytat, és közömbös, hogy ez a tevékenység nyereségre irányul-e, vagy sem (tehát a nonprofit szervezetek is az UGG hatálya alá kerülhetnek). A korlátolt felelősségű társaság jogi formájából kifolyólag automatikusan vállalkozónak minősül. A közkereseti társaság, a betéti társaság, az egyesület és az alapítvány viszont csak akkor minősül vállalkozónak, ha ténylegesen vállalkozási tevékenységet folytat.

Szikora Veronika szerint a kereskedelmi törvénykönyv megváltoztatásával (bár még a HGB szakaszait is igyekeztek változatlanul hagyni) az osztrák törvényhozó elszakadt a német gyökerektől.¹⁷ Korábban ugyanis az osztrák bíróságok még a német bírói gyakorlatot is követték, például Ausztriában 1980-ig nem volt törvényi konszernjog, és az osztrák bíróságok lényegében az 1965-ös német konszernszabályokat alkalmazták az osztrák vállalatcsoportok esetében is.¹⁸ Azóta ez a helyzet megváltozott, a vállalati jogot átfogóan módosító 2008-as *Unternehmensrechts-Änderungsgesetz* a *corporate governance-ra* nézve részletes előírásokat iktat be a 2005-ös vállalati törvénybe.¹⁹

7. Az osztrák kft.-jog eleinte teljesen a német jog alapján állt, de a nyolcvanas évektől kezdve Doralt szerint az osztrák korlátolt felelősségű társaság erősebben közeledett a részvénytársasághoz, mint a német, így elsősorban a kontroll és a számvitel tekintetében.²⁰ Az osztrák jogban is a korlátolt felelősségű társaság a személyegyesülés és a tőketársaság keveréke, testületi szervezettel, amely szerződés alapján jön létre. Jogi személy, kereskedő, ún. *külső társaság* (*Aussengesellschaft*), belső viszonyaiban nagy tagi autonómiával.²¹ A *GmbH & Co. KG-*

17 SZIKORA Veronika: Társasági jogi reform Ausztriában – vállalkozási törvény. *Gazdaság és Jog*. 2008/12. sz. 7., ehhez l. még M. SCHAUER: Az osztrák kereskedelmi jog reformja. *Magyar Jog*. 2007/2. sz., 118–126. vagy P. MADER–F. HARRER: Die HGB-Reform in Österreich. Wien, LexisNexis Österreich, 2005

18 P. DORALT: Die Gründung einer Tochtergesellschaft in Österreich. In: Die Gründung einer Tochtergesellschaft im Ausland (szerk.: M. LUTTER). Berlin – New York, De Gruyter, 1995, 530–531.

19 Az osztrák társasági jogról l. általános jelleggel W. KASTNER–P. DORALT–C. NOWOTNY: Grundriss des österreichischen Gesellschaftsrechts. Wien, Manz Verlag, 1998

20 P. DORALT: Die Gründung einer Tochtergesellschaft in Österreich. In: Die Gründung einer Tochtergesellschaft im Ausland (szerk.: M. LUTTER). Berlin–New York, De Gruyter, 1995, 531.

21 Az osztrák kft.-törvényt alapvetően H.-G. KOPPENSTEINER GmbH-Gesetz-kommentárja alapján tárgyaljuk, Wien, Orac, 1994

ra a kft.-törvény 83. §-a ad külön szabályokat, az ilyen társaságban a tagoknak való ún. *viszszatérítések* az általánosnál szigorúbb szabályok alá esnek.

Az osztrák kft.-törvény jóval terjedelmesebb, mint a német, nyolc főrészből és százhuszonhét paragrafusból áll. A kft.-törvény első főrésze mindenekelőtt ún. *organizációs rendelkezéseket* tartalmaz. Az osztrák törvény sem fogalmaz meg tételes definíciót a korlátolt felelősségű társaságra nézve, de kimondja 1. §-ában, hogy bármilyen, törvény által nem tiltott célra létrejöhet. A társaság a cégjegyzékbe való konstitutív hatályú bejegyzéssel válik jogi személlyé. A tagok a korlátolt felelősségű társaság tartozásaiért nem felelnek.

Az osztrák törvény a némettel ellentétben ismeri a *kft.-előtársaságot* (2. §). Az osztrák törvény is kifejezetten meghatározza a korlátolt felelősségű társaság társasági szerződésének kötelező kellékeit, és közjegyzői okiratba foglalást követel meg (4. §). A társaságnak cégneve, székhelye és törzstőkéje van. A korlátolt felelősségű társaság cégnevében a kft.-jellegét kifejezetten fel kell tüntetni. (Külön szabályok vonatkoznak az olyan kft.-cégnévre, amely betéti társaság belfagya – GmbH & Co. KG).²² Jelenleg az osztrák korlátolt felelősségű társaságok minimális törzstőkéje harmincötezer euró, amelynek legfeljebb 50 százalékát pénzben kell befizetni. Az apportvédelem szabályai lényegében azonosak a német jognál ismertekkel.

8. Az osztrák jog is ismer törzsbetétminimumot (35 ezer euró – <http://www.wtg.at/fachinformation.php?id=16>), a cégbejegyzés után pedig a törzsbetét alapján keletkezik a tag üzletrésze. Az üzletrészre nézve az osztrák jog sem ismer kötelező elővásárlási jogot, de az üzletrész átruházásához itt is a társaság (a taggyűlés szótöbbségi határozattal hozott) beleegyezése szükséges.

A törvény első főrészének második része a társasági szervekkel foglalkozik. Itt is megelőzi az ügyvezetés szabályozása a taggyűlést.

Az osztrák kft.-szabályozás *szervezetszerűbb*, mint a német. A korlátolt felelősségű társaságnak egy vagy több ügyvezetője van, de a törvény nem zárja ki az *ügyvezetőséget*, amelyet a részvénytársasághoz hasonlóan *Vorstandnak* nevez (13. §). Az osztrák jog az ügyvezetői jogviszony esetében kifejezetten *alkalmazási szerződésről* beszél (*Anstellungsvertrag*).²³ Az ügyvezető kötelező szerve a korlátolt felelősségű társaságnak, hiánya esetén végső soron a bíróság is kinevezhet átmenetileg ügyvezetőt (15. §). Külön szabályokat tartalmaz a 16. § arra az esetre, ha tag az ügyvezető – szükséges esetben a tag ügyvezetőt a bíróság is visszahívhatja (ezt bármely tag keresettel kérheti). A német törvénnyel ellentétben az osztrák törvény 18. §-a szabályozza a *Prokurist*, azaz a cégvezető jogállását.

Az osztrák ügyvezető főkötelezettségeként a törvény a társasági szerződés betartását, a megfelelő könyvvezetést, a számviteli szabályok érvényesítését és az éves mérlegkészítést jelöli meg. Az osztrák jog sajátossága, hogy a számviteli szabályok (tehát nem a társasági jog!) különbséget tesznek „kis” és „nagy” korlátolt felelősségű társaságok között, és a

22 A GmbH & Co. KG-nek igen széles osztrák irodalma van. L. M. HESSELMANN–B. TILLMANN: Handbuch der GmbH & Co. KG. Köln, Verlag dr. Otto Schmidt, 2009 (Wien, 1980)

23 H.-G. KOPPENSTEINER: GmbH-Gesetz Kommentar.

Rechnungslegung szempontjából a kft.-törvény 23. §-a a nagy kft.-knél a részvénytársaságok számviteli szabályainak alkalmazását írják elő.

Az osztrák törvény szigorúbb összeférhetlenségi szabályokat állapít meg az ügyvezetők-re, mint a német, különös súlyt kapnak az ún. *versenytialmak* – a tag ügyvezető nem konku-rálhat azzal a társasággal, amelynek vezető tisztségviselője (24. §).

Az ügyvezető társasággal szembeni kártérítési felelősségére nézve a 25. § kimondja, hogy az ügyvezetést a „*rendes kereskedő*” gondosságával kell végezni. A törvény részletezi az ügy-vezetés jogellenes magatartásainak különleges eseteit, így például a tagok részére való tör-vénytelen kifizetéseket, a hamis adatszolgáltatást stb.

Az osztrák törvény a korlátolt felelősségű társaságnál a felügyelőbizottságnak jóval na-gyobb jelentőséget tulajdonít, mint a német, a 2008-as módosítás pedig ezt tovább erősítet-te. A felügyelőbizottság kötelező a „nagy” kft.-knél (a törzstőke-meghatározás most hetven-ezer euró), illetve ha az alkalmazottak száma éves átlagban meghaladja a háromszázat. Köte-lező továbbá felügyelőbizottság a *GmbH & Co. KG*-nál is (29. §). A felügyelőbizottság tekin-tetében a kft.-törvény sokat átvesz a részvénytársasági szabályozásból, és a 29–33. § között részletes szervezeti-működési szabályokat állapít meg a felügyelőbizottságra nézve. A 30. § rendkívül széles ellenőrzési jogokat ad a felügyelőbizottságnak. Átfogóan kontrollálhatja az ügyvezetést, egyes ügyletekhez a felügyelőbizottság jóváhagyása szükséges, indokolt esetben a felügyelőbizottság összehívhatja a taggyűlést. Az éves mérlegről való véleménynyilvánítás a felügyelőbizottság kiemelt kötelezettsége.

A *taggyűlésről* az osztrák törvény is csak az ügyvezetés és a felügyelőbizottság után rendel-kezik (34–44. §). A vagyonaránylagos többségi elv itt is érvényesül, és ülés helyett itt is mód van „*levélszavazásra*” és írásbeli határozatra. Az évről és a nyereségfelosztásról minden-képp a taggyűlésnek kell döntenie. A rendkívüli taggyűlést már a törzsbetét 10 százaléka-val rendelkező tagok kérésére össze kell hívni (37. §). Minősített többséget a törvény ritkán ír elő, ez háromnegyedes. A taggyűlési határozatokat *Protokollbuchban* kell nyilvántartani. A tagok a határozatokat egy hónapos jogvesztő határidővel megtámadhatják a bírónál, ha azt jogszabályba vagy a társasági szerződésbe ütközőnek vélik (41. §).

A társaság szerveiről szóló rész külön foglalkozik a kisebbségi jogokkal – ezek már 10 szá-zalékos részesedés esetén fennállnak. Ilyen például a mérleg-felülvizsgálati kérelemhez va-ló jog, a bíróság e célból revizorokat jelölhet ki (45–47. §). A tagok az ügyvezetőket és a felügyelőbizottsági tagokat is perelhetik.

A törvény első főrészének harmadik része a korlátolt felelősségű társaságot alapító tár-sasági szerződés módosításával foglalkozik. Erre főszabályként a taggyűlés háromnegyedes többséggel hozott határozata alapján kerülhet sor, éppúgy, mint a német jogban (50. §).

Az osztrák törvény is a társasági szerződés módosításának körében tárgyalja a törzstőkeemelést és a törzstőke-leszállítást. E körben a részvénytársaságok mellett a kft.-kre is vonatkozik az 1990. évi ún. *Kapitalberichtungsgesetz*, amely jelentős hitelező- és kisebbség-védelmi szabályokat tartalmaz.

9. A kft.-törvény második főrésze a társaság és a tagok közti jogviszonyokat szabályozza, csak itt mondja ki a törvény, hogy a kft. tagjai nem felelnek a társaság tartozásaiért, valamint

hogy a társaság kereskedelmi társaság (61. § – érdekes módon az önálló vagyoni jogalanyi-ságot, az aktív és passzív perképeséget kimondó szakaszból a korlátolt felelősségű társaság jogi személyiségére vonatkozó kifejezett utalás hiányzik). A törvény alapkötelezettségként ír-ja elő a tagok törzsbetét-szolgáltatási kötelezettségét. A szerződésnek megfelelő törzsbetét-szolgáltatási kötelezettség elmulasztása a társaságból való kizárást eredményezi (66. §).

Koppensteiner kommentárjában kifejti, hogy ha a társasági szerződés ezt nem zárja ki – bár a törvény ezt kifejezetten nem szabályozza –, nincs akadálya a társaságból való *kilépésnek* (ilyen lehetőség Németországban nincs).²⁴ A kilépést a társasági szerződésben szabályozni lehet. Arra nincs egyértelmű válasz, hogy ilyen szabályozás hiányában hogyan lehet végre-hajtani a kilépést, nyilván itt hitelezővédelmi szempontokat is figyelembe kell venni.

Az osztrák törvény részletesen rendelkezik a törzsbetét tül pótbefizetésről (*Nachsuss*). Erről a társasági szerződésben kell rendelkezni. Mellékszolgáltatásról kife-jezetten az osztrák törvényben sem esik szó.

Az üzletrész az osztrák jogban is átruházható és örökölhető vagyoni értékű jogot képez, ame-lyet nem lehet értékpapírba foglalni (75. §). Az üzletrész meg is terhelhető, a 76. § az üzletrészre vezető végrehajtásra külön szabályokat állapít meg. A törvény a társasági szerződésre bizza, hogy állít-e akadályokat az egyébként közjegyzői okiratba foglalandó üzletrész-átruházás elé, ilyenként egyébként maga a törvény csak a társasági beleegyezéshez kötést említi.

A tagjegyzéket az osztrák törvény is kötelezővé teszi (78. §). Az üzletrész csak akkor osztható fel, ha ezt a társasági szerződés lehetővé teszi, ez is a taggyűlés jóváhagyásához köthető.

A törzsbetétek nem visszavonhatók, a tagok csak az adózás után fennmaradt, éves mérlegben megállapított eredményüknek a törzsbetéteik arányában felosztható részére (nyereség) tarthat-nak igényt (82. §). A törvény kifejezetten felsorolja a tiltott visszatérítések különböző formáit.

A törvény harmadik főrésze foglalkozik a korlátolt felelősségű társaság *megszűnésével*. Lé-nyegében ennek hat esete van:

- a társasági szerződésében meghatározott idő eltelte;
- a taggyűlés háromnegyedes többséggel hozott, közjegyzői okiratba foglalt megszüntető határozata;
- fúzió;
- felszámolás;
- hatósági rendelkezés;
- bírósági feloszlás (84. §).

A kft.-törvény is önállóan és részletesen szabályozza a korlátolt felelősségű társaság felszá-molását (89–101. §), bár a kereskedelmi törvénykönyv szabályaira támaszkodva. A más tár-sasági formává való átalakulásról, illetve szétválásról kifejezetten a törvény nem rendelkezik, erre önálló jogszabályok vonatkoznak.

A törvény befejező része foglalkozik a korlátolt felelősségű társasággal kapcsolatos bírósá-gi eljárással, illetve ügyekben illetékes hatóságokkal, a hatodik a külföldi társaságok osztrák területen lévő fióktelepeivel, amelyeket be kell jegyezni az osztrák cégjegyzékbe.

24 H.-G. KOPPENSTEINER: GmbH-Gesetz Kommentar.

10. Az osztrák kft.-jog alapvető újonsága 1980-tól a *konzernjog definitív beépítése*, amely lényegében a részvénytársasági konzernjog mintájára beszél a *vállalatcsoportosulásokról*. Itt a törvény már vállalatot, és nem korlátolt felelősségű társaságot említ (115. §). A konzern létrejöhet, azonban a kft.-törvény csak megállapítja, részletes szabályokat a hatodik főrész nem ad. A nyolcadik záró főrész büntető rendelkezéseket tartalmaz.

A kereskedelmi (most már vállalati) törvény kiegészítő rendelkezéseket tartalmaz a részvénytársaságokra és a korlátolt felelősségű társaságokra. Ezek részben a mérlegre, illetve a konzernmérlegre vonatkoznak (221–283. §). Az osztrák jogban is önálló átalakulási, illetve szétválási törvény van (1954). A korlátolt felelősségű társaság át tud alakulni részvénytársasággá, és a részvénytársaság is korlátolt felelősségű társasággá, egyenes jogutódlással. Általános jellemző, hogy a törvényhozás a részvénytársasági szabályozás elsődlegességéből indul ki, és azt a státuszváltozásoknál alkalmazza megfelelően a kft.-kre.

A 2008-as vállalati jogot korszerűsítő törvény számos cégjogi egyszerűsítést is tartalmazott. Megkönnyítették az egyéni vállalkozók cégalapítását, liberalizálták a kisvállalkozások számvitelét és könyvvezetését, továbbá a vállalkozások elidegenítését, az elektronizáció jóvoltából olcsóbbá vált a cégjegyzékbe való bejegyzés. Mindez természetesen a korlátolt felelősségű társaságok számára is kedvező.

Láthatóan – és ez összefügg a 2008-ban kirobbant pénzügyi világválsággal – az osztrák társasági jog is mozgásban van. Még sok érdekes – a magyar jogban is hasznosítható – fejlemény várható.